

H. TÓTH ISTVÁN

...ÉHE A SZÓNAK, / ÉHE A SZÉPNEK HAJT TITEKET

13. ÉLŐ MAGYARÓRA TÁBOR

Sátoraljaújhelyen jártam, az Élő magyaróra táborban – mesterségem címere: magyartanár, mint mindazoknak, akikkel együtt mulattam az időt 2023. július 5-étől 9-éig. Már az előadások első színhelyére, a Kazinczy Ferenc Múzeumba érkezve, szót szóba, gondolatot gondolatba fűzve-fonva rögvést a címbe emelt Ady Endre-idézet vágott ösvényt, gyújtott fényt bennem, mindönkben. Miért is? Egyszerűen azért, mert azok a tanítók, általános és középiskolai magyartanárok, főiskolai és egyetemi oktatók és kutatók, akik együtt lehettünk az idei, immár a 13. Élő magyaróra táborban, kétségtelenül éheztek a szót, a szépet, a tanítványainkért, hallgatóinkért érzett felelősségtől vezérelve. Jól szervezeten, hasznos témákat elének helyező, figyelemre méltó előadásokat felvonultató volt ez a könnyedén elillanó, de rendkívül sok szakmai-pedagógiai tanulságot ajándékozó együttlét.

Sokunk véleménye, hogy nemcsak az ifjú tanítóknak és tanároknak, hanem a jelentősebb tanítási gyakorlattal rendelkezőknek sem árt, ha időről időre szembesülnek mindenekelőtt a szellemi néprajz és a nyelv, a nyelvhasználat dolgaival, legyenek azok kínos félreértéseket tisztázó felvetések vagy folklórszövegek nyelvi képeinek elemzései. Balázs Géza professzor úrnak *Az örökítő, megtartó és örök folklór* című előadása a folklór és a nyelv kapcsolatrendszerének újabb és újabb szempontú vizsgálatához, különösen a tudatalattihoz való kapcsolatához kínált elgondolkodtató, egyúttal gyakorlatias felvetéseket.

Vannak magyartanárok, akik ódzkodnak a kortárs irodalom tanításától, mondván, hogy ebben a körben még nem kiforrott életművekről van szó. Vannak, akik időhiányra, megint mások a kortárs irodalom iránti érdeklődés fogyatékoságára hivatkozva kerülnek meg így vagy úgy ezt az egyébként kétségtelenül többletfelkészülést, körültekintőbb utánajárást igénylő irodalompedagógiai feladatot. Maradjunk annyiban, hogy ne kerüljessük a kortárs irodalom születésének, forrongásának, szemünk előtt történő fejlődésének a diákjaink elé tárását. Mindenekelőtt lehetőleg velük, most aztán különösen együttműködve, hiszen közöttük is lehetnek közlés- és írásvágygal jelentkezők, talán már meghökkentően ügyes tollforgatók is, érdeklődésre számot tartó közlésmódúak is. Bíró Máté szemléletes, egyúttal felfokozott érdeklődést kiváltó előadása *A kortárs irodalom tanítása* támogatásáról, az alkotótársaival együtt szerkesztett tanítási segédletről, egy hasznos vázlatgyűjtemény bemutatásáról szólt. Ekkor kaphattuk kézhez a Petőfi Kulturális Ügynökség Kárpát-medencei Programigazgatósága által készített antológiákat, a *Ha bármit lehetne* és a *Bennem a többi*, valamint az *Egyszer minden eljön* címűeket.

Nem túlzás azt állítanom, hogy az egyik leginkább várt előadást Kövecses Zoltán professzor úrnak köszönhetjük, aki *A szőlőhegyi kápolnák szakralitása egy metaforakutató szemével* cím köré építkezve hívott, emelt, növesztett bennünket filozófiai kérdések mentén, a magyar táj különleges szépségeire utalva, lelkiségünk állapotára

is mutatva. Máris rögzítem: semmiféle parttalanság sem jellemezte ezt a szellemi-érzelmi és filozófiai gondolatfejtegetést, tudniillik az út, az útra lelés, az utazás metaforák körvonalazása, elemzése, értékgazdagítása által ez az előadás az alfától az ómegáig világos, kristálytiszt, bővizű patak volt, jólesett követnünk, mindeközben a magunk kápolnájára is lelnünk.

A Műszaki Könyvkiadó egyik szerzője, Széplaki Erzsébet a tekintélyes múltú nyelvpedagógiai tapasztalataiból *Anyanyelvi praktikák* címmel válogatott. Villanásnyi pontfényekre emlékeztető technikával iparkodott az előadó minél több vélt vagy valós helyesírási és nyelvtanítási problémát mozaikszerűen elénk helyezni játékos csoportfoglalkozás keretében. A jelen lévő táborlakók izig-vérig csintalan, de hihetetlenül okos diákokra emlékeztetően oldották meg a széleseben elénk tárt feladatokat.

Aki ilyen vagy olyan ok miatt idén nem tudott együtt táborozni az Élő magyar-óra lelkes híveivel, hát az bizony vessé fel a kéményébe tartós korommal, hogy el kell zárándokolnia a Zempléni-hegyek ölelésébe, a Zemplénben fellelhető várakat megtekintendő zempléni vártúrára. Száz szónak is egy a vége: Füzer várához felsétálni, Füzer várában sétálni, Füzer várának kiállítási anyagát megcsodálni hát bizony emberpróbáló fizikailag, ámde szellemileg-lelkileg emberminőség-növesztő, jogos történelmi büszkeségünket erősítő.

A nyolc évszázados magyar költészet katedrálisának egyik szegletkövéhez, a Tragédia nem mindennapi gazdaságának áttekintésére hívott bennünket Hauber Károly tanár úr, aki szakmailag rendkívül felkészülten kalauzolt minket, hogy aztán *A modern kor dilemmái Madách Tragédiája tükrében* címmel a már rendszerezett tudásunkat újabb szempontokkal is gazdagítsa. Ez a jól szerkesztett, igazi gyakorló szaktanári gondossággal felépített előadás örömünkre hosszan ívelő, lelkes diskurzusra is lehetőséget teremtett.

Semmi kétség, Tuba Márta gyakorló magyartanár és kristálytiszt logikájú kutató előadását, *A szerelem kognitív metaforái Petőfi verseiben* címűt egyrészt a Petőfi-bicentenáriumra, másrészt előadónk számos tanulmányára tekintettel igen nagy érdeklődés várta. Hogy hasznos volt-e ez a széles és alapos elméleti háttértudást nyújtó előadás? Kétségtelenül, mivelhogy a példaanyagával nekünk magunknak, rajtunk keresztül az igényes érettségire és a szakirányú versenyekre készülő diákjainknak kínál elmélyült elemzési alkalmakat. És van még egy tanulsága ennek az előadásnak, jelesül: olvasnunk kell, méghozzá kitartóan Tuba Márta tanulmányait.

Hogy mit él át a 2024-ben érettségiző korosztály, az ezt a korosztályt tanító magyartanár-társadalom, no meg az érettségire készülő szülők gondoktól terhelt hada, arról a feszültségről inkább hangfogóval szóltunk, mert fontosabbnak tartottuk megfigyelni a Czomba Magdolna és Terdikné Takács Szilvia által szervezett-vezetett magyartanári fórumot, melynek a címe is sokatmondó: „*NAT NAT után*”, *avagy a 2024-es magyarérettségi*. Ez a két kiváló tankönyvíró-tananyagfejlesztő magyartanár okosan és józanul védte ki a fórum megnyitásakor és mindvégig a ködszurkáló és a balladai homályt faggató lehetőségeket, inkább a problémalátásunkat csiszolták, sőt erősítették néhány, de annál fontosabb metaforaszerű probléma kijelölésével.

Csak mutatóban álljon itt egy-kettő: értékmentés – ami eddig tudást és személyiséget erősítő volt, azt tovább kell hagyományoznunk; szempontkövetés – határozottabban kell/kellene foglalkoznunk a szépirodalmi szövegek megértését támogató általános (univerzális) aspektusok kijelölésével, azok aktualizálásával, hogy a szerteséjjel guruló információtöredékek, nyelvi képek, összefüggésláncok értékes és értékelhető műelemző (esszé) szövegekké álljanak össze diákjaink fejében és érettségi dolgozatában is; következetes fejlesztés – talán ez a legbonyolultabb feladatunk, mert az idő foglyaiként, az idő kínos szorításában valahogy ezt citáljuk újra és újra: „Nem futja, már látom, az időből, a tömény tűz eléget.” Ugyanakkor ott vannak a ránk bízott, a bennünk bízó érettségiző fiatal emberek – az ő mindenek felett álló érdekük: a sikeres érettségi vizsga, és ezt nekünk tisztességgel, szakszerűséggel, amiként eddig is tettük, ezután is lelkiismeretesen teljesítenünk kell, mert alapvetően pedagógusok (paidagogosz) vagyunk – és ez a kiállítás bizony nem is kevés!

A 13. Élő magyaróra tábor résztvevőinek egy csoportja (Kép: PKÜ)

A kiadós szerdai, csütörtöki és pénteki szakmai-pedagógiai jellegű előadások, foglalkozások után egyértelműen felüdítő volt – mindenekelőtt a nyelvi humornak köszönhetően! – az Anyanyelvi piknik. Elmélyülésre, további kutatásra ösztönző volt Hujber Szabolcs itt-ott a vitriolt sem visszatartó, ízléses humorral átszőtt előadása *Kultúra és dalszövegek* címmel. Pölcz Ádám nemcsak vetélkedésre serkentette a táborlakókat, hanem egy norvég online játékalapú tanulási platform, a Kahoot tanulójátékkal is elvárásolt minket a Petőfi-szótár címmel indított szellemi versengés keretében. És valóban vártuk, hogy testközelből, vagyis a szemünk láttára zajlódjék a kiváló mesterek: Balázs Géza – Minya Károly – Pölcz Ádám triász könnyed, hu-

mortól sem idegenkedő, de mindvégig szakszerű válaszadásával egy hamisítatlan *Élő nyelvi tanácsadás*.

Széphalomba, közelebbről A Magyar Nyelv Múzeumába utaztunk a nem csak magyartanároknak szervezett Élő magyaróra tábor bőséges programsorozatának zárásául. A Petőfi vándorlásai című kiállítás mesteri tárlatvezetője, Nyiri Péter napestig kalauzolt volna bennünket szíves és műves nyelvű előadásával, de várt ránk Bartal Csaba nem kevés meghökkenést keltő bemutatója *Halhatatlan Petőfi, Petőfi eltűnési kultuszai* címmel. Mintegy rímelt erre a tudásizmosító előadásra Dénes Ágota mondanója, a *Petőfi-kultusz Vas és Veszprém vármegyében* című. Minya Károly ismét igazolta, hogy a leíró nyelvészet és a helyesírás-tudomány művelésén-kutatásán túl a nyelvi humor cseppsegeitől annak a vaskosabb rétegeiig sem rest vallatóra fogni a szövegmintákat, szövegváltozatokat; ezt a tételt támasztotta alá a *Petőfi- és más versek átköltése* című, igen gazdag gyűjteményének humortól sziporkázó elemzése.

Tudja-e a kedves Olvasó, hogy mennyire szép város Sátoraljaújhely úgy általában is, hát még a feltárás, az értékmentés kezdeteinél tartó, meglehetősen romos vár csúcsáról? Aki tudja, adja tovább a látottakról valló jó híreket, akiben meg felpercent a vágy Sátoraljaújhelybe látogatni, hát ne tartsa vissza magát, mert megéri! Mi, akik ott jártunk 2023 július elején a 13. Élő magyaróra táborban, váltig állítjuk: szellemileg-érzelmileg töltekeztünk, barátságokat erősítettünk, és új barátokra leltünk – és ez bizony jelentős érték, főképp napjainkban! Köszönjük a szervezők, a tábor munkáját csendesen és figyelmesen biztosítók nem kevés áldozatát – hálásan gondolunk mindahányukra! Mikor is és hol is leend a következő Élő magyaróra tábor? Aki tudja, hírelje!

H. Tóth István

kandidátus, ny. egyetemi docens

Prága, Budapest, Kecskemét

E-mail: moszkva228@gmail.com